

1. Inžinierių rengimo Lietuvos universitete pradžia

1918 metais atkūrus Lietuvos Valstybę po daugiau kaip šimto metų okupacijos Lietuvos Mokslo Draugija, susikūrusi dar 1907 m., nelaukdama, kol pradės veikti universitetas, ėmėsi organizuoti aukštojo mokslo kursus. Tokie kursai buvo įkurti Vilniuje ir veikė nuo 1919 m. kovo 1 d., o jų veikla nutruko 1921 m. gegužės 14 d., lenkams okupavus Vilnių.

Po Vilniaus okupacijos Kaune atsidūrė daugelis lietuvių inteligentų, kurie rūpinosi atkurti Vilniaus universitetą Kaune. Nors tuo metu ekonominės sąlygos tam buvo nepalankios, bet 1920 m. sausio 27 d. Kaune buvo iškilmingai atidaryti Aukštieji kursai, kuriuose buvo Technikos skyrius, kuriame būtų einamas aukštasis technikos mokslas.

Aukštieji kursai te veikė dvejus metus, nes buvo reorganizuoti į Universitetą, ir neparengė nė vienos specialistų laidos, tačiau jų reikšmė labai didelė. Kaip rašoma [1], „Aukštieji kursai – tai pirmoji Lietuvos Respublikos aukštoji mokykla...- tai pirmoji aukštoji mokykla Kaune, pirmoji aukštoji mokykla, kur dėstyta lietuvių kalba, ir pirmoji aukštoji mokykla, kurioje pradėta rengti inžinierius. Aukštieji kursai – Lietuvos universiteto, vėliau vadinto Vytauto Didžiojo ir per jį – daugelio kitų respublikos aukštųjų mokyklų pradininkas ir pirmtakas. Jie subūrė mokslininkus, praktikus ir pedagogus, norėjusius ir sugebėjusius rengti įvairių sričių specialistus ir kurti mokslą.“

1922 m. vasario 16 d. Lietuvos Vyriausybė Aukštųjų kursų pagrindu įsteigė Lietuvos universitetą. Aukštųjų kurso rūmai ir kita sukurta studijų bazė perėjo įsteigto Universiteto žinion, ir tuo būdu šis per dvejus metus labai sunkiomis sąlygomis kurstytas akademinis žaizdras gerokai palengvino Universiteto kūrimosi darbą. Kursuose veikusios katedros toliau plėtojo savo darbą Universitete [1]. Respublikos prezidento pareigas einantis, Steigiamąjį seimo pirmininkas, A. Stulginskis pasirašė Universiteto steigimo įsakymą. Šiuo įsakymu paskirtas universiteto rektorius prof. Jonas Šimkus ir penkių fakultetų (Teologijos-filosofijos, Humanitarinių mokslo ir Teisių, Matematikos-gamtos, Medicinos ir Technikos) dekanai bei švietimo ministro paskirti fakultetų branduolių sudarantys mokslo personalo nariai jau kitą po atidarymo akto dieną susirinko į pirmą posėdį ir ėmėsi organizavimo darbo, remdamiesi Valstybės tarybos 1918 m. gruodžio 5 d. priimtuju Vilniaus universiteto Statutu. 1922 m. kovo 1 d. buvo organizuotas studentų priėmimas, o nuo kovo 6 d. paskelbta semestro pradžia. Vos prasidėjus darbui Universitete, Steigiamasis seimas patvirtino ilgai svarstyta naują Lietuvos universiteto Statutą. Pagal jį Technikos fakultete buvo patvirtinta 17 katedrų ir numatyti 4 skyriai – Statybos, Mechanikos, Chemijos ir Elektrotechnikos. Švietimo ministro paskirtą Technikos fakulteto mokslo personalo branduolį sudarė P. Jodelė, P. Jankauskas, J. Šimkus, J. Šimoliūnas bei K. Vasiliauskas, einą e. o. profesorių pareigas. Ne visos katedros pradėjo veikti tuoj pat įsteigus Universitetą, nes, viena, kai kurioms katedroms nerasta personalo, o antra, kai kurie specialūs kursai susilaukė klausytojų tik praėjus 3-4 metams po Universiteto įsteigimo [1]. 1930 m. naujame Universiteto Statute Technikos fakultete patvirtinti 2 skyriai – Statybos ir Technologijos, kaip faktiškai buvo nuo 1922 m. (1928 m. išduotame L. Kaulakio Universiteto baigimo liudijime rašoma, kad L. Kaulakis 1922 m. įstojo į Lietuvos Universiteto **Technikos fakulteto technologijos skyrių**), (1 pav.). Technikos fakultetą pagal Statutą sudarė 11 (vietoj skelbtų 17) katedrų: Mechanikos, Elektrotechnikos, Statybos, Architektūros, Statybinės statikos,

Hidrotechnikos, Geodezijos ir kelių, Tiltų, Pritaikomosios mechanikos, Mechaninės technologijos, Cheminės technologijos. Teisę rinkti bei kviesti tinkamus mokslo personalo asmenis turėjo fakultetas, tačiau vyresniojo personalo nariai įsiteisėja tik respublikos prezidentui paskyrus, privatdocentai švietimo ministrui patvirtinus, jaunesniojo mokslo personalo rektoriui patvirtinus.

Nuo 1922 m. iki 1940 m. Technikos fakulteto dekanais buvo: 1922-1927 m. prof. Pranas Jodelė, 1927-1934 m. prof. Kazimieras Vasiliauskas, 1934-1936 m. prof. Silvestras Grinkevičius, 1936-1940 m. prof. Kazimieras Vasiliauskas.

LIETUVOS RESPUBLIKA
UNIVERSITETAS

1928 m. rugpjūčio m. 16 d.

Nr. 290
KAUNAS

LIUDIJIMAS .

KAULAKIS Leonas, gimęs 1903 m. balandžio 17 d. Selvestruose Tauragės apskr., baigęs Telšių gimnaziją 1922 m. stojo Lietuvos Universiteto Technikos fakulteto technologijos skyriun, išėjo visus Technikos fakulteto nustatytus technologijos skyriaus mokslus ir išlaikė sekančių dalykų egzaminus:

braižomosios geometrijos, analizinės geometrijos, diferencialų ir integralų skaičiuotės, mechanikos I ir II /statikos ir Kinematikos/, fizikos, neorganinės chemijos, geologijos ir mineralogijos, geodezijos, technikinės braižybos, paišybos, mechanikos III ir IV /taško ir kūno dinamikos/, termodinamikos, medžiagų atsparumo, mašinų elementų, elektrotechnikos I, statybos, metalų technologijos, vandens ir kuro technologijos, statybos statikos, hidraulikos, hidraulinių variklių, keliamųjų mašinų, garo katilų, garo mašinų, ir turbinų, elektrotechnikos II, elektromechanikos, elektros stočių, elektros tinklų, vidaus degimo variklių, elektros traukos, buhalterijos ir vokiečių kalbos.

Be to, jo išlaikyta egzaminai sekančių statybos skyriaus dalykų: statybos medžiagų technologijos, architektūros I, architektūros II, šildymo ir vėdinimo, hidrologijos ir hidrometrijos, hidrotechnikos įtvary ir vandens kelių ir atlikti architektūros projektai.

Be to, Kaulakis Leonas padarė diplominį projektą Technikos fakulteto nustatyta tema "HIDROELEKTRINĖ STOTIS VILKMERGĖJE ANT ŠVENTOSIOS" ir apgynė jį fakulteto Tarybos posėdy 1928 m. birželio 13 d.

Todėl Technikos fakulteto Tarybos 1928 m. birželio 13 d. nutarta KAULAKIUI LEONUI suteikti DIPLOMUOTO TECHNOLOGIJOS INŽINIERIAUS vardą su visomis aukštojo mokslo teisėmis ir su teise daryti projektus ir vykdyti darbus savo specialybės srityje.

Universiteto Senato nutarimu šis liudijimas duodamas greta di
lomo.-

Technikos Fakulteto Dekanas *Prof. K. Vanagas*

Fakulteto Sekretorius *Prof. Skutnape*

1 pav. Leono Kaulakio Universiteto baigimo liudijimo kopija.

Universiteto rektoriai iki 1930 m. keitėsi kas metai, vėliau - kas trys: chemikas prof. Jonas Šimkus (1922-1923 m.), fizikas ir chemikas prof. Vincas Čepinskis (1923-1924 m., 1929-1930 m., 1930-1933 m.), teologas prof. Pranciškus Bučys (1924-1925 m.), gydytojas prof. Petras Avižonis (1925-1926 m.), literatūrologas prof. Mykolas Biržiška (1926-1927 m.), teisininkas prof. Mykolas Riomeris (1927-1928 m., 1933-1939 m.), inžinierius prof. Pranas Jodelė (1928-1929 m.), filosofas ir pedagogas prof. Stasys Šalkauskis (1939-1940 m.), chemikas prof. Antanas Purėnas (1940-1941 m., 1944-1946 m.), inžinierius prof. Julijonas Gravrogkas (1941-1944 m.), gydytojas prof. Juozas Kupčinskas (1947-1950 m.).

Technikos fakultetas, kaip ir kiti Lietuvos universiteto fakultetai, iš pradžių susidūrė su dideliais sunkumais – fakultetui trūko patalpų, teko kurtis kartu su kitais fakultetais Universiteto I rūmuose (Mickevičiaus 27), laboratorijos neturėjo būtinos aparatūros. Labai kuklūs kokybiniu ir ypač kiekybiniu požiūriu buvo Aukštuose kursuose parengti paskaitų konspektai ir kitos mokymo priemonės, visų techniškų disciplinų nebuvo lietuviškos terminijos, ypač specialiųjų technologijų dalykų, nedėstyta Aukštuosiuose kursuose [1].

To meto Lietuvoje vyravo smulki pramonė, todėl buvo numatyta rengti plataus profilio inžinierius, ypač gerai išmanančius statybos reikalus. Lietuvos energijos ūkis buvo labai kuklus, todėl ir tarp įkurtų pirmųjų katedrų 1922 m. su energetika susijusiomis galima laikyti elektrotechnikos, hidrotechnikos ir variklių, kuri nuo 1930 m. jau buvo pritaikomosios mechanikos katedros sudėtyje. Universitetui tik pradėjus veiklą, Technikos fakultetas sudarė, o švietimo ministerija patvirtino pirmųjų keturių semestrų mokymo planus. Netrukus, dar 1922 m., buvo sudaryti ir pradėti naudoti visam studijų laikui skirti mokymo planai, kurie vėliau buvo keičiami 1927 m. ir 1932 m. Prof. V. Mošinskis, aktyviai dalyvavęs fakulteto mokymo planų sudarymo procese, taip apibūdino savo požiūrį į krašto poreikių sąlygojamas rengiamų inžinierių specialybes [1]: „Kiekviena aukštoji technikos mokykla pirmiausia turi turėti galvoje krašto reikalus, ir todėl būsimuosius inžinierius privalo tinkamai paruošti toms specialybėms, kurių kraštas yra didžiai reikalingas. Tuo yra vadovavęsis ir mūsų Technikos fakultetas. Nualintas ir pusiau sudegintas kraštas po karo pirmoje eilėje reikalavo statytojų ir antroje – technologų užsilikusioms gausingoms įmonėms prižiūrėti ir vesti. Pirmasis Technikos fakulteto mokslo planas numatė rengti mechaninės specialybės inžinierius, statybininkus ir inžinierius technologus. Dvejiems metams praslinkus, kraštas pareikalavo ir kitų specialybių: chemikų ir elektrikų, ir todėl šis mokslo planas buvo smulkiau detalizuotas, suskirstant technologijos skyrių į tris specialybes: mechaninės technologijos, cheminės technologijos ir elektrotechnikos. Penkeriems metams praslinkus, Technikos fakultetas dar kartą pertvarkė savo mokslo planus, papildydamas juos naujais dalykais...Sumanytus dalykus jau buvo galima įvesti, nes buvo sulaukta užsieny šioms sritims pasiruošusių specialistų“.

2. Energetikų rengimas 1922-1940 m. ir Elektrotechnikos katedra

Apie Technikos fakultete rengiamų inžinierių platų profilį galima spręsti iš jų baigimo liudijimuose įrašytus išlaikytus egzaminus ir atliktus projektus. Fakulteto studentams fundamentalių kursų (aukštąją matematiką, fiziką, chemiją) skaitė paskaitas, vedė pratybas ar laboratorinius darbus Matematikos-gamtos fakulteto dėstytojai. Pirmasis Technikos fakulteto technologijos skyrių 1928 m. baigęs energetikas diplomuotas technologijos inžinierius Leonas Kaulakis per 6 metus trukusias studijas išlaikė tokių 32 dalykų egzaminus (1 pav.): braižomosios geometrijos, analizinės geometrijos, diferencialų ir integralų skaičiuotės, mechanikos I ir II

(statikos ir kinematikos), fizikos, neorganinės chemijos, geologijos ir mineralogijos, geodezijos, techninės braižybos, paišybos, mechanikos III ir IV (taško ir kūno dinamikos), termodinamikos, medžiagų atsparumo, mašinų elementų, elektrotechnikos I, statybos, metalų technologijos, vandens ir kuro technologijos, statybos statikos, hidraulikos, hidraulinių variklių, keliamųjų mašinų, garo katilų, garo mašinų ir turbinų, elektrotechnikos II, elektromechanikos, elektros stočių, elektros tinklų, vidaus degimo variklių, elektros traukos, buhalterijos, vokiečių kalbos. Be to, išlaikė sekančius statybos skyriaus 6 dalykų egzaminus: statybos medžiagų technologijos, architektūros I, architektūros II, šildymo ir vėdinimo, hidrologijos ir hidrometrijos, hidrotechnikos įtvarų ir vandens kelių bei atliko architektūros projektą. Kaip savo prisiminimuose rašo L. Kaulakis, studentų elektrikų būdavo nedaug – viena kita dešimtis, ir tie patys studijuodavo ilgai, kartais iki dešimt metų ir ilgiau. Į aukštesnį kursą, laikantis esamos tvarkos, klausytojai buvo keliami pagal išlaikytinų egzaminų minimumo sistemą. Šią sąlygą įvykdyti kai kuriuose fakultetuose pavykdavo tik nedidelei studentų daliai, tačiau tai nekliudydavo studijuoti aukštesniųjų kursų disciplinų. Egzaminų sesijų nebūdavo, egzaminai būdavo laikomi susitarus su dėstytoju. Egzaminuojama būdavo rintai – iš viso kurso, kai kurie studentai to paties dalyko egzaminą laikydavo po kelis kartus, bet inžinierių pasirengimas buvo visai neblogas. Studijos buvo baigiamos apgynus diplominį projektą, kurio temą nustatydavo fakultetas. Diplominius projektus studentai rengdavo vadovaujant elektrotechnikos katedros dėstytojams J. Šliogeriiui, A. Putrimui ir A. Langei. Diplominiuose projektuose buvo nagrinėjami įvairūs Lietuvos elektrifikavimo klausimai: hidroelektrinės ant daugelio Lietuvos upių, miestų elektrinės, miestų elektros tinklai, geležinkelio elektrifikacija, Kauno tramvajus, Kauno miesto troleibusas ir pan.

Technikos fakulteto technologijos inžinierių parengimo platų profilį vaizdžiai patvirtina absolvento Juozo Indriūno veiklą. Jis, vadovaujamas doc. A. Langės, parengė ir 1929 m. apgynė diplominį projektą tema „Elektrifikuotas popieriaus fabrikas“, gaudamas technologijos inžinieriaus laipsnį. Porą metų studijas gilino Drezdeno aukštojoje technikos mokykloje ir 1936 m. Universitete apgynė disertaciją „Vilnų plaukeliai lankstomi pavargsta“ ir gavo daktaro inžinieriaus laipsnį, tapo pluoštinių medžiagų technologijų garsiu specialistu. Nežiūrint to, kaip rangovas suprojektavo ir 1939 m. pastatė Kauno klinikų 76,5 m aukščio kaminą, o taip pat Drobės fabriko ir kelių pieninių bei plytinių kaminus, kurių statybos darbus vykdė kartu su J. Zostautu.[2]

Elektrotechnikos katedra buvo įkurta 1922 m. kovo 24 d. Pirmuoju jos vedėju paskirtas diplomuotas elektrotechnikos inž. privatdocentas Jeronimas Šliogeris, Petrapilio elektrotechnikos instituto absolventas, Belgų bendrovės Kauno elektros tinklų vadovas. 1923 m. jis buvo pakeltas docentu, nuo 1927 m. – ekstra ordinariniu profesoriumi, o nuo 1936 m. - ordinariniu profesoriumi. J. Šliogeris dėstė elektrotechniką, vėliau ir elektrometriją. Elektros mašinų kursą vedė prityręs elektros mašinų projektuotojas diplomuotas elektromechanikos inž. doc. Aleksandras Putrimas, Vienos aukštosios technikos mokyklos absolventas, Simenso koncerno atstovybės Lietuvoje vedėjas. 1936 m., mirus prof. J. Šliogeriiui, katedrai iki 1940 m. vadovavo doc. A. Putrimas. Elektros stočių ir tinklų kursą nuo 1923 m. iki 1932 m. vedė diplomuotas elektrotechnikos inž. doc. Artūras Langė, Petrapilio politechnikos instituto absolventas, Belgų akcinės bendrovės Kauno miestui apšviesti direktorius. Katedra pirmaisiais metais turėjo du kambarėlius Universiteto II rūmuose (Gedimino g. 43). Katedros laboratorijos įrenginiai buvo surinkti iš įvairių aparatų ir detalių, gautų iš Kauno elektros tinklų. Jie kasmet iš nedidelių katedros laboratorijai skirtų kreditų buvo papildomi importuojamais. Laboratorijoje buvo atliekami elektros matavimų, mašinų bandymų ir aukštosios įtampos darbai. Nuo 1926 m. laboratoriją prižiūrėjo ir rūpinosi L. Kaulakis, dar būdamas studentu J. Šliogerio pakviestas dirbti

laborantu. L. Kaulakis po universiteto baigimo ir stažuotės Ciuricho aukštojoje technikos mokykloje bei Paryžiaus aukštojoje elektrotechnikos mokykloje buvo paskirtas katedros asistentu, tapdamas pirmuoju Universiteto profesionaliu elektrotechnikos disciplinų dėstytoju. 1928 m. jaunuoju laborantu pradėjo dirbti studentas Pranas Drąsutis, kuris 1933 m. baigęs universitetą aktyviai dirbo įvairiose Lietuvos ūkio srityse, vadovavo Energijos komiteto Elektros komisijai.

Didėjant darbų apimčiai, daugėjo ir katedros personalo. 1932 m. katedroje lektoriumi pradėjo dirbti Vladas Jakovickas, inžinieriaus elektriko diplomą gavęs 1925 m. Berlyno aukštojoje mokykloje. Jis dėstė elektros trauką, o nuo 1935 m. ir elektrotechnikos I ir II kursus. 1939 m. jis apgynė daktaro disertaciją ir įgijo dr. inžinieriaus vardą. 1940 m. jam buvo suteiktas docento vardas.

Nuo 1932 m. katedroje laborantu pradėjo dirbti studentas Jonas Stanaitis, nuo 1936 m. - studentai Jurgis Zdanys ir Jurgis Kaunas, kurie vėliau 1940 m. tapo naujai sukurtų katedrų vedėjai. 1938 m. A. Putrimo iniciatyva katedroje adjunktų pradėjo dirbti labai temperamentingas, kovose prieš bermontininkus dalyvavęs, Aleksandras Mačiūnas, 1924 m. baigęs aukštąją technikos mokyklą Charlottenburge (Berlyne) ir gavęs elektros inžinieriaus diplomą. Jis skaitė paskaitas apie elektros stotis, tinklus, tramvajus ir elektros pramonės įrenginius.

Katedroje nuo 1926 m. paskaitas skaitė pulk. Alfonsas Jurskis, vėliau – pulk. Aleksandras Bobinskis, pulk. inž. S Aleksandravičius.

1931 m. užbaigus statyti modernius Fizikos-chemijos instituto rūmus Linksmadvaryje, juose įsikūrė ne tik Matematikos-gamtos fakulteto Fizikos ir Chemijos laboratorijos ir auditorijos, bet ir beveik visos Technikos fakulteto katedros su laboratorijomis, braižyklomis ir kitomis patalpomis. Prof. J. Šliogerio ir kitų dėstytojų autoritetas ir pastangos daug prisidėjo ten įrengiant modernią tam laikmečiui elektrotechnikos katedros laboratoriją.

Elektrotechnikos katedros dėstytojais leido mokomąją literatūrą bei rūpinosi Lietuvos elektros ūkio reikalais. 1925 m. J. Šliogeris parengė „Elektrotechnikos paskaitos“, 1929 m. - „Elektrinis medžiagų atsparumas“, 1931 m. - „Elektrotechnika II. Kintamoji srovė“, 1931 m. L. Kaulakis - „Šviesoteknikos pagrindai“, 1932 m. V. Jakovickas - „Nuolatinės srovės mašinų apskaičiavimas“. Šiose knygose jau buvo vartojama taisyklingai sudarytų lietuviškų terminų, kurių didžioji dauguma išliko iki šių dienų. 1930 m. žurnalo „Technika ir ūkis“ Nr.2 buvo paskelbtas L. Kaulakio straipsnis „Elektros ūkio normavimo klausimu“. 1936 m. įsteigus Lietuvos energijos komitetą, kurio funkcijos buvo ištirti Lietuvos energijos išteklius ir žemės turtus, išnagrinėti racionalaus jų naudojimo ir tvarkymo problemas, žymiai pagyvėjo tiriamasis darbas, kuriame dalyvavo Technikos fakulteto personalas prof. P. Jodelė, prof. S. Kolupaila, J. Vidmantas, L. Kaulakis, A. Damušis. Tyrimų rezultatai buvo skelbiami leidinyje „Energijos komiteto darbai“ (1937-1940). Elektros ūkio klausimais daug nuveikė Energijos komiteto Elektros komisija, kuriai vadovavo P. Drąsutis, vėliau - L. Kaulakis. 1938 m. lapkritį įvykusiame dideliame Lietuvos inžinierių ir Architektų Kongrese buvo pateiktas A. Putrimo pranešimas „Vėjiniai elektros įrengimai“ bei L. Kaulakio išsamus pranešimas „Esama Lietuvos elektrifikacijos padėtis ir jos perspektyvinis išvystymas“, parengtas talkininkaujant studentui Juozui Linkaičiui. L. Kaulakis su A. Gruodžiu, baigusiu Universitetą 1936 m., sudarė Rėkyvos elektrinės projektą, o elektrinės visą statybą prižiūrėjo A. Gruodis. Rėkyvos elektrinė pradėjo veikti 1940 m.

1928-1940 m. Universiteto Technikos fakulteto technologijos skyrių baigusieji elektrikai

Nr.	Vardas ir pavardė	Diplominio projekto vadovas	Gynimo data
1	Leonas Kaulakis	Doc. A. Langė	1928 06 13
2	Stasys Radzevičius	Doc. A. Langė	„
3	Samuilas Gocas	Doc. A. Putrimas	„
4	Juozas Indriūnas	Doc. A. Langė	1929 01 30
5	Juozas Barzda-Bradauskas	Prof. J. Šliogeris	1929 06 12
6	Albinas Ramanauskas	Prof. J. Šliogeris	„
7	Jurgis Koroliovas	Prof. J. Šliogeris	„
8	Jurgis Jankauskas	Doc. A. Putrimas	1930 02 17
9	Izaokas Braudė	Doc. A. Putrimas	1930 06 11
10	Zalmiras Bronzonas	Doc. A. Langė	„
11	Juozas Kizlauskas	Doc. A. Langė	1930 12 15
12	Balys Dobkevičius	Doc. A. Putrimas	1931 06 15
13	Vincas Babilius	Doc. A. Langė	1932 02 13
14	Pranas Drąsutis	Prof. J. Šliogeris	1933 06 13
15	Tadas Mongirdas	Prof. J. Šliogeris ir prof. S. Kolupaila	1934 06 13
16	Viktoras Budzis	Prof. J. Šliogeris	1934 10 31
17	Feliksas Sipavičius	Prof. J. Šliogeris	„
18	Leonardas Mindaugas Mižutavičius	Prof. J. Šliogeris	„
19	Jonas Mikalauskas	Prof. J. Šliogeris	„
20	Klemensas Šeputis	Prof. J. Šliogeris	1935 06 13
21	Jurgis Zabelskis	Prof. J. Šliogeris	„
22	Alfonsas Semenavičius	Prof. J. Šliogeris	1935 10 23
23	Jonas Stanaitis	Prof. J. Šliogeris ir pulk. A. Jurskis	„
24	Leopoldas Jagminas	Prof. J. Šliogeris	„
25	Stasys Skurvydas	Prof. J. Šliogeris	1935 12 04
26	Kostas Kriščiūnas	Prof. J. Šliogeris	1936 03 11
27	Antanas Gruodis	Doc. A. Putrimas	1936 06 13
28	Aleksys Aleksandras Lapšys	Doc. A. Putrimas	„
29	Vytautas Pavilčius	Doc. A. Putrimas	„
30	Aleksandras Binkevičius	Doc. A. Putrimas	1936 11 04
31	Abraomas Numas	Doc. A. Putrimas	1937 02 24
32	Jurgis Kaunas	Doc. A. Putrimas	1937 06 14
33	Stasys Južintas	Doc. A. Putrimas	1937 12 15
34	Leizeris Bandas	Doc. A. Putrimas	1938 04 06
35	Larisa Fiodorovaitė	Doc. A. Putrimas	1938 11 08
36	Eugenijus Rubšteinas	Doc. A. Putrimas	1940 04 10
37	Sergėjus Ginsburgas	Doc. A. Putrimas	„

4. Energetikų rengimas 1940-1944 m.

Dvidešimto amžiaus ketvirto dešimtmečio paskutiniai metai buvo kupini ir vilčių išsipildymo ir tragiškų įvykių – Klaipėdos krašto netekimas 1939 m. kovo 23 d., Vilniaus atgavimas 1939 m. spalio 10 d., sovietinių įgulų į Lietuvą įvedimas, 1940 m. birželio 13 d. Sovietų Sąjungos

ultimatumas ir po to greitai ėjusiu visišku valstybingumo netekimu, šalį okupavus Raudonajai armijai [1]. Lietuvai atgavus Vilnių imta rūpintis skubiu Vilniaus (buvusio Stepono Batoro) universiteto atkūrimu. 1939 m. gruodžio 13 d. Seimas priėmė prof. A. Janulaičio ir prof. M. Riomerio bei švietimo viceministro K. Masiliūno parengtą įstatymą, pagal kurį Vilniaus universitetas turi būti atidarytas 1939 m. gruodžio 15. Laikiniai jis turi būti tvarkomas pagal Vytauto Didžiojo universiteto Statutą. Vytauto Didžiojo universitetui teko į Vilnių perkelti ne tik Humanitarinių mokslo ir Teisės fakultetus su 1000 studentų, jų mokymo ir pagalbinį personalą, daugelį mokymo priemonių bei inventorių, bet ir įdiegti ten lietuvišką akademinę kultūrą ir universitetinę dvasią bei tradicijas [1]. Lietuviškas Vilniaus universitetas pradėjo dirbti 1940 m. sausio pradžioje, 1940 m. sausio 15 d. jo rektoriumi išrinktas prof. Mykolas Biržiška.

1940 m. birželyje Lietuvą okupavo Sovietų Sąjunga. Vytauto Didžiojo universitetas, kaip visa šalis, greit buvo bandoma pertvarkyti pagal sovietinės santvarkos ir komunistinės ideologijos principus, naudojant prievartą ir represijas. 1940 m. liepos 16 d. buvo uždarytas Universiteto Teologijos-filosofijos fakultetas, liepos 25 d. atleistas iš pareigų Universiteto rektorius prof. Stasys Šalkauskas, jo vieton paskirtas prof. Antanas Purėnas. Liepos 29 d. paskelbtas Universiteto Statuto pakeitimas, numatant Universitete Medicinos, Statybos, Technologijos fakultetus, o Matematikos-gamtos fakultetą iškeliant į Vilniaus universitetą. Rugpjūčio pabaigoje buvo paskirti nauji fakultetų dekanai: Medicinos – prof. J. Šopauskas, Statybos – prof. S. Kolupaila, Technologijos – doc. V. Jakovickas. Pastarajam pavasario semestre pradėjus eiti prorektorius pareigas, Technologijos fakultetui vadovavo doc. P. Slavėnas. Rugpjūčio 21 d. Lietuvos sovietinės vyriausybės įsakymu Vytauto Didžiojo universitetas pavadintas Kauno universitetu, prie Technologijos fakulteto įsteigta Marksizmo-leninizmo katedra, kuri turėjo aptarnauti visą Universitetą.

Technikos fakulteto reorganizavimas į Statybos ir Technologijos fakultetus, kaip fakulteto tarybos iniciatyva buvo siūloma dar prieš Lietuvos okupaciją, buvo paskelbtas 1940 m. liepos 29 d. Technologijos fakultete vietoje anksčiau numatytų 13 katedrų nuo 1940 m. spalio 1 d. veikė 18 katedrų: Matematikos (vedėjas Paulius Slavėnas), Mechanikos (Julijonas Gravrogkas), Fizikos (Kazimieras Baršauskas), Neorganinės chemijos (Viktoras Jasaitis), Organinės chemijos (Antanas Purėnas), Fizinės chemijos (Jonas Janickis), Braižomosios geometrijos ir grafinių darbų (Jonas Mašiotas), Neorganinės technologijos (Adolfas Damušis), Organinės technologijos (Juozas Vėbra), Mechaninės technologijos (Vytautas Mošinskas), Šiluminių variklių (Jurgis Jankauskas), Transporto mašinų (Jonas Matyckas), Mašinžinytės (Jurgis Čiurlys), Elektrotechnikos (Vladas Jakovickas), Elektros mašinų ir tinklų (Aleksandras Putrimas), Elektros jėgainių ir tinklų (Leonas Kaulakis), Radiotechnikos (Alfonsas Jurskis), Telefonijos-telegrafijos ir signalizacijos (Vaclovas Birutis-Birutavičius). Reformuojant mokymo procesą buvo pertvarkyta ir skyrių struktūra, labiau specializuojant dėstomų dalykų ciklus, kaip buvo siūloma dar Technikos fakulteto tarybos. Elektrotechnikos skyrių sudarė du poskyriai – energetikos ir telekomunikacijos, t.y. stipriųjų srovių ir silpnųjų srovių. Dėl to gerokai pasikeitė Elektrotechnikos skyriaus kursai, specializuojant abiejų poskyrių disciplinas. Be to, visiems abiejų fakultetų skyriams įvesta rusų kalba ir politizuotos disciplinos – politinė ekonomika, istorinis materializmas ir dialektinio materializmo pagrindai, marksizmas-leninizmas, marksistinė technikos istorija. Abiejų fakultetų, Statybos ir Technologijos, skyriuose studijų trukmė numatyta ketveri su puse metų, tik Geodezijos skyriuje – ketveri metai. Visuose fakultetų skyriuose paskutinis semestras buvo skiriamas diplominiam projektavimui.

Techniškųjų fakultetų katedras papildė Matematikos-gamtos fakulteto profesoriai ir docentai, likę Kaune, perkėlus fakultetą į Vilniaus universitetą. Gana nemaža grupė naujų dėstytojų atėjo iš buvusios Lietuvos krašto apsaugos ministerijos Ginklavimo valdybos Tyrimų laboratorijos (buvusio KPI IV rūmai), kai 1940 m. Universitetui laiku perėmus šią puikiai įrengtą ir daug modernios aparatūros, įrenginių ir chemikalų turinčią bazę. Tai buvo vienintelis stambus žingsnis, plečiant Universiteto materialinę bazę, kuri netgi nukentėjo, Fizikos-chemijos instituto rūmus užėmus sovietinės karo aviacijos daliniui. Praėjus vos kelioms dienoms po Raudonosios armijos invazijos į Lietuvą buvo kirstas smūgis Ateitininkų federacijai – užimti jos rūmai (KTU III rūmai), iškelti bendrabučio gyventojai studentai, likviduota biblioteka ir patalpos perduotos sovietinei kariuomenei [1]. Nuo 1940 m. rugpjūčio 21 d. Vytauto Didžiojo universitetas pavadintas Kauno universitetu. 1941 m. birželio 14-osios naktį SSRS vyriausybės įsakymu Lietuvoje prasidėjo siaubinga genocido operacija – tūkstančių nekaltų šalies žmonių deportacija į tolimus Sibiro rajonus. Tarp išvežamųjų pateko ir Universiteto bendruomenės narių - ypač studentų. Ši klaidinga teroro akcija jau kitą dieną nuo jos pradžios privertė daugelį žmonių slapstyti iki pat birželio 22 d., kai prasidėjo Vokietijos-SSSR karo veiksmai.

Birželio 22 d. vadovaujant Lietuvos aktyvistų frontui (LAF) prasidėjo sukilimas prieš okupantus. Kaune sukilime vadovaujantį vaidmenį vaidino Universiteto techniškųjų fakultetų personalo nariai, taip pat studentai. Birželio 23 d. ryte per Kauno radiją LAF Vyriausiojo štabo vardu paskelbiama nepriklausomos Lietuvos atstatymas ir laikinoji Lietuvos vyriausybė. Deja, Lietuvos Nepriklausomybės grąžinimo siekis buvo įgyvendintas trumpam laikui – iki 1941 m. rugpjūčio 5 d., kai naujų okupantų – hitlerinės Vokietijos – karinė valdžia nušalino Laikinąją Lietuvos vyriausybę.

Laikinoji vyriausybė dar birželį spėjo atkurti Vytauto Didžiojo universitetą jo senuoju pavadinimu su Teologijos, Filosofijos, Technologijos, Statybos ir Mechanikos fakultetais, tuo užbėgdama už akių vokiečių okupacinei valdžiai, kad ji nepradėtų Universiteto savaip tvarkyti. Vytauto Didžiojo universiteto rektoriumi buvo paskirtas prof. J. Gravrogkas, o fakulteto dekanais: Teologijos – doc. vysk. V. Brizgys, Filosofijos – prof. Z. Ivinskis (nuo 1942 m. pabaigos – prof. A. Maceina), Technologijos – prof. P. Jucaitis (vėliau – doc. A. Damušis), Statybos – prof. S. Kairys (vėliau – prof. S. Dirmantas), Medicinos – prof. J. Meškauskas. Iš Universiteto atleista nemažai mokymo personalo narių, kuriems (daliai jų nepagrįstai) priekaištauta komunistine orientacija ir simpatijomis sovietiniam režimui [1].

Nežiūrint tokios sumaišties, 1941 m. liepos 2 d. Technologijos fakultete diplominį projektą „Centrinės baterijos telefonų stoties 4000 miesto ir 40 tarp miestinių linijų“ apgynė Feliksas Masiulis, o spalio 1 d. diplominį projektą „100 kV linija Vilnius-Kaunas“ apgynė Juozas Linkaitis, kuris dar būdamas studentu jau dalyvavo Elektros komisijos darbuose.

Jau pirmomis vokiečių okupacijos dienomis vokiečių karinės valdžios pareigūnai reikalavo pašalinti iš Universiteto žydų tautybės dėstytojus ir studentus. Mokslo metų atidarymui Universitetą – Vytauto Didžiojo ir Vilniaus – vadovybė ruošėsi nerimaudama, nes matė labai nepalankų vokiečių okupacinės administracijos požiūrį į Universiteto veiklos perspektyvas. Pradedant mokslo metus, 1941 m. rudens semestre įvykdyti kai kurie techniškųjų fakultetų struktūros pakeitimai. Technologijos fakultete vietoj Mechaninės technologijos katedros įkurtos Medžio technologijos ir Tekstilės technologijos katedros. Įsteigtos Durpininkystės ir Chemijos pramonės procesų bei aparatūros katedros. Pakeisti kai kurių katedrų pavadinimai: Elektros

jėgainių ir tinklų – į Elektros stočių ir tinklų; Elektros mašinų ir tinklų – į Elektros mašinų; Telefonijos-telegrafijos ir signalizacijos – į Laidinių ryšių.

Mokymo procesą labai trikdė patalpų stygius. Vokiečių kariuomenė užėmė Fizikos-chemijos instituto rūmus Aleksote. Universiteto Pirmieji rūmai ilgą laiką buvo užimti vokiečių karo policijos. Didžioji dalis Antrųjų (vadinamų Didžiųjų) rūmų taip pat būdavo užimta kariuomenės reikalams. Todėl susidarydavo nemažai sunkumų dėl patalpų stygiaus, kabinetų ir kitų padalinių perkėlinėjimo. Padėtį kiek gelbėdavo galimybė prisiglausti Žemės ūkio valdybos rūmuose Kęstučio gatvėje bei amatų mokykloje Žemaičių gatvėje. Vieninteliai kariuomenės neužimti buvo buvusios Tyrimų laboratorijos ir Medicinos fakulteto teorinių katedrų rūmai. Šiuose rūmuose teko prisiglausti visoms abiejų fakultetų katedroms, kai 1943 m. kovo 17 d. Vytauto Didžiojo su Vilniaus universitetu vokiečių okupacinės administracijos įsakymu buvo uždaryti. Tai buvo okupacinės administracijos keršas už studentijos pasyvų pasipriešinimą, nenorą stoti į organizuojamą lietuvių SS legioną (priešingai negu Latvijoje ir Estijoje).

Iki uždariant Universitetą, 1942 m. kovo 3 d. Technologijos fakultete diplominius projektus apgynė du elektrotechniško profilio studentai: Leonas Beniušis „25000 kW durpinė elektrinė“ ir Dmitras Falejevas „Automatinė telefonų stotis 1000 abonentų“.

Uždarius Vytauto Didžiojo universitetą jo atstovai darė žygius generaliniame komisariate, kad būtų leidžiama baigti studijas bent paskutiniųjų kursų studentams. Leidimas laikyti egzaminus gautas tik Medicinos, Statybos ir Technologijos fakultetų aukštesniųjų kursų studentams. Prisidengę šiuo leidimu, kai kurie profesoriai slapta skaitė paskaitas ir egzaminavo studentus savo butuose. Kadangi okupacinė valdžia uždraudė priiminėti naujus studentus į Universitetą, tai grupė profesorių, susitarusi su prie profesinių sąjungų veikusiu Suaugusiųjų instituto vadovybe, suorganizavo medicinos kursus ir aukštesnįjį technikos skyrių. Įstojusieji į tuos kursus faktiškai studijavo Medicinos, Statybos ir Technologijos fakultetų pirmųjų semestrų disciplinas. Technikos skyriaus mokymus planus sudarė Universiteto profesūros ir kitų technikos mokslų ir gamybos atstovų komisija, į kurią įėjo K. Baršauskas, J. Čiurlys, S. Dirmantas, A. Jurskis, V. Mačiūnas, V. Mošinskis, A. Purėnas ir J. Šimoliūnas. Pagal tuos planus skyriuje turėjo būti trys poskyriai: mechanikos, elektrotechnikos ir statybos. Technikos skyriuje buvo numatytos trejų metų trukmės studijos. Kursai praktiškai veikė tik vienerius metus - iki antrojo sovietmečio pradžios 1944 m. vasarą. Šio skyriaus organizatorių ir lektorių nuopelnas tas, kad kursai sudarė galimybę, uždarius Universitetą ir apeinant vokiečių draudimą, nemažam būriui jaunimo ruošti studijoms Universitete, kurio antrasis kursas 1944 m. rudenį buvo gerokai papildytas.

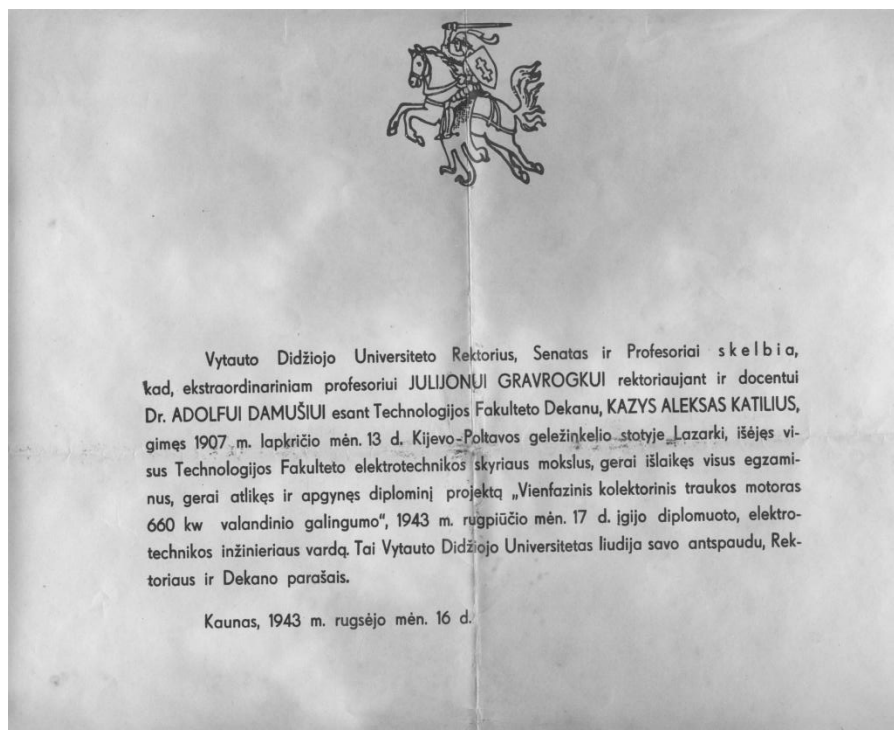
Nors Vytauto Didžiojo Universitetas buvo uždarytas, tačiau ir tokiomis sąlygomis studijos vyko. 1943 m. Universitetą baigė 133 inžinieriai, iš kurių 15 elektrikų, o 1944 m. – 83 inžinieriai, iš kurių 9 elektrikai. Deja, grįžus sovietams, 1941-1944 metų Universiteto absolventams diplominius projektus reikėjo dar kartą apginti [4].

Šaltiniai:

1. Nuo Aukštųjų kursų Kaune iki Kauno technologijos universiteto 1920-1997. „Technologija“ Kaunas, 1997.
2. Lietuvių Enciklopedija. LEL, USA.
3. Elektros sistemų katedra 1940-2000. „Cantela“, Kaunas, 2000.
4. M. Martynaitis. Kauno Antano Sniečkaus Politechnikos institutas. „Mokslas“ 1979.

1943-1944 m. Vytauto Didžiojo Technologijos skyrių baigusieji elektrotechnikos inžinieriai

Eil.	1943 metai	1944 metai
1	Stanislovas Bagdonavičius	Valejus Bioševas
2	Vincas Bliudžius	Bronislovas Draugelis
3	Konstantinas Burba	Vytenis Juozas Elsbergas
4	Vytautas Drunga	Petras Kubilius
5	Jonas Gilius	Edvardas Martinavičius
6	Kazys Katilius	Napoleonas Martinka
7	Jonas Kučinskas	Eugenijus Sipavičius
8	Vytautas Liubinas	Algirdas Šlapikas
9	Bronius Petruškevičius	Alfonsas Šukevičius
10	Česlovas Przędziecka	
11	Mikalojus Staškevičius	
12	Albinas Šatraitis	
13	Stasys Šimanskas	
14	Veščiuonas Eduardas	
15	Jurgis Zdanys	

2 pav. Kazio Katiliaus diplomuoto elektrotechnikos inžinieriaus diplomo kopija